

Wpływ literatury na rozwój dziecka

*„Czytanie książek to najpiękniejsza zabawa,
jaką sobie ludzkość wymyśliła.”*

Wisława Szymborska

Dziecko uczy się wszystkiego, co dotyczy otaczającej go rzeczywistości poprzez kontakt z drugim człowiekiem, przede wszystkim rodzicem, rodzeństwem i nauczycielem. Także rówieśnicy oraz bohaterowie książek wpływają na jego proces spostrzegania, formowania pojęć, budowania hierarchii wartości, modelowania postaw społecznych, czy też zachowań emocjonalnych. Ilość i jakość tych interakcji wpływa na proces uczenia się i naznacza tym samym przyszłe życie dziecka (Kamila Madeja-Bień, 2016, s. 29).

Głośne czytanie dzieciom w wieku przedszkolnym przez ich opiekunów (matki, ojców, dziadków) bajek, wierszy i innych utworów literackich jest bardzo dobrym sposobem na budowanie mocnego systemu wartości i kształtowanie wrażliwości emocjonalnej i moralnej dziecka. Czytanie jest jednym z najskuteczniejszych i najtańszych sposobów budowania zasobów wewnętrznych dziecka, ponadto:

- **przynosi ogromną wiedzę**, rozbudza liczne zainteresowania;
- **wspiera jego rozwój psychiczny** zaspokajając potrzeby emocjonalne;
- **rozwija inteligencję emocjonalną**. Poprzez przeżywanie razem z bohaterami opowiadań wielu przygód, dziecko może nauczyć się wrażliwości, empatii współczucia, serdeczności, ale i zazdrości, wstydu, czy też rozczarowania;
- **doskonalą mowę**. Czytając dziecku nie tylko wzbogacamy jego zasób słów, ale również dajemy możliwość doskonalenia znajomości zasad i struktury języka, stwarzamy okazję do formułowania, ale także wyrażania własnych myśli. Dzięki temu wspieramy w osiągnięciu swobody w jego procesie myślenia i mówienia (Kamila Madeja-Bień, 2016, s.29-30);
- **rozwija myślenie** i operacje myślowe tj.: analiza i synteza, klasyfikowanie, porównywanie, wnioskowanie, rozwija przyczynowość w myśleniu; ćwiczy pamięć i uwagę. Słuchanie i komentowanie przygód ulubionych bohaterów, bardzo pomaga w stymulacji i rozwoju twórczego myślenia i kreatywności dziecka;
- **rozwija wyobraźnię** i postawę twórczą dziecka, uruchamiając możliwości kreacyjne i interpretacyjne;

- **rozwija sferę społeczną**, ponieważ pozwala zrozumieć innych ludzi i zachodzące między nimi interakcje, a także sprzyja procesowi utożsamiania się z losami bohaterów. Zaspokaja to potrzeby posiadania wzorów zachowań, poczucie więzi społecznej;
- **umożliwia kształtowanie więzi rodzinnych**, ukazując odpowiednie przykłady miłości i ciepła w relacjach między rodzicami i dziećmi. W wychowaniu rodzinnym dziecko może wykorzystać wzory dobrze wykonanych obowiązków, postaw rodzicielskich, wzory ojca i matki;
- **rozwija wrażliwość estetyczną**, która pozwala dziecku otworzyć się na wartości związane z obcowaniem z literaturą;
- **umożliwia pogłębianie wrażliwości moralnej** czytelnika, niezależnie od wieku. (Ratyńska, 1988, s. 224).

Nawyk kontaktu z książką jest swoistym posagiem intelektualnym, który dziecko wnosi z domu. To z kolei wiąże się z posiadaną wiedzą, właściwościami charakteru, afirmowanymi wartościami i przejawianymi postawami (Papuzińska, Cf. J., 1975, s. 13). Jak zatem czytać dziecku, aby chciało nas słuchać?

1. **Jednym z najważniejszych czynników jest dobór odpowiedniej książki.** Powinna być dopasowana do wieku, zainteresowań i potrzeb dziecka. Małe dziecko zainteresuje książka z dużą ilością ilustracji, z krótkim tekstem, bogatym w dialogi. Tematyka utworu powinna być realistyczna, np. o rodzinie, o rodzeństwie lub przygodach zabawek, zwierzątek, pojazdów czyli o tym co jest im bliskie i znane. Dzieciom starszym można czytać literaturę ukazującą bohaterów negatywnych, pod warunkiem, że ich zachowanie nie będzie stanowiło wzoru do naśladowania. Dzieci pięcio i sześćioletnie letnie interesują się już utworami fantastycznymi, w których występują nie istniejące realnie istoty.
2. **Równie ważny jest wybór odpowiedniego miejsca.** Powinno być wygodne, w zacisznym miejscu pokoju, tak aby dziecko nie rozpraszało uwagi. Przytulna atmosfera, spokój i cisza.
3. **Czytając dziecku powinniśmy pamiętać o płynnym i wyraźnym czytaniu.** Nie spieszyć się, stosować znaki interpunkcyjne, modulować głosem, dodawać gesty i dźwięki. To sprawi, że odbiór tekstu stanie się bardziej atrakcyjny. Zmiana intonacji wypowiedzi, nadawanie postaciom innej barwy głosu, sprawi, że słuchanie będzie bardziej interesujące.
4. **Dzieciom, którym trudno skupić uwagę, z pewnością pomogą przekąski.** Pamiętajmy, aby to były zdrowe przekąski, które w trakcie czytania wpłyną na koncentrację dzieci i pozwolą im zająć czymś ręce, gdy ich umysły skupiają się na słuchaniu. Natomiast słodkie przekąski wywołają odwrotny efekt.
5. **Ważnym czynnikiem rozwijającym zainteresowanie książką jest regularność czytania.** Dobrze, gdy czytanie staje się rodzinnym rytuałem, np. przed pójściem spać. Czekanie na ten moment wywołuje w dziecku pozytywne emocje, buduje więź z rodzicem, wycisza i ułatwia zasypianie.
6. **Dziecko powinno mieć dostępność do książek.** Dobrze jest więc ustawić je na niskiej półce w zasięgu rąk dziecka tak, by z łatwością mogło je poznawać, samodzielnie wziąć i „poczytać”.

7. **Angażując dziecko w czytanie wzbudzamy zainteresowanie dziecka lekturą.** Pomoże w tym zadawanie dziecku pytań co znajduje się na ilustracji, analiza zachowania bohaterów, odniesienie do życia dziecka, wspólne zgadywanie, jak potoczą się losy bohaterów w dalszej części książki. Dodatkową atrakcją mogą być książki z przyciskami i otwieranymi okienkami, dopowiadanie kwestii bohaterów, części rymowanek itp. Dzięki temu czytanie będzie interesujące i przerodzi się w zabawę (Tania Książka, 2021)

Czytanie dziecku jest jedną z najlepszych form spędzania z nim czasu, podobnie jak wspólna zabawa i gry, ponieważ wymaga zaangażowania. Warto więc czytać dzieciom codziennie, zwłaszcza, że telefony, gry komputerowe i bajki w telewizji stanowią dużą konkurencję. Jest to niezwykle ważne dla prawidłowego rozwoju naszych pociech i wychowania ich na szczęśliwych, dobrych i mądrych ludzi. Czytajmy zatem dzieciom co najmniej dwadzieścia minut dziennie, codziennie!

Bibliografia

Ratyńska H., (1988) Rola książki i czasopisma w wychowaniu przedszkolnym, w: S. Frycie, I. Kaniowska-Lewańska (red.). Kultura literacka w przedszkolu. Warszawa, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Madej-Bień K. (2016). Analiza konsekwencji psychologicznych i rozwojowych codziennego czytania dzieciom na podstawie m.in. raportów z badań Fundacji „ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom”. Przegląd Biblioterapeutyczny Tom VI, Numer 2, Wrocław, Instytut Psychologii Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytet Wrocławski

Papuzińska Cf. J. (1975). Czytania domowe. Warszawa, Nasza Książarnia.

Tania książka (2021). Jak czytać dzieciom żeby słuchały? Mój przedszkolak nr 7/21. Pobrane z: <https://mojprzedszkolak.pl/artukul/jak-czytac-dzieciom-zeby-sluchaly>